

و افزایش تدریجی نرخ اسعار عمده (به‌استثنای پوند بریتانیا) در بازار رسمی، شکاف نسبی متوسط نرخ ارزهای مذکور در دو بازار بین‌بانکی و غیر رسمی از ثبات نسبی برخوردار بوده و تقریباً در سطح مقادیر سال ۱۳۹۴ تثبیت شد. قیمت قطعات مختلف سکه طلا نیز به واسطه افزایش بهای هر اونس طلا در بازارهای جهانی و افزایش متوسط نرخ برابری دلار با ریال، در مقایسه با سال قبل از آن افزایش یافت.

۱۴-۱- بازار بین‌المللی اسعار عمده

در سال ۱۳۹۵، فدرال رزرو نرخ بهره کلیدی آمریکا را با ۰/۵ واحد درصد افزایش در مقایسه با سال ۱۳۹۴ به رقم ۱/۰ درصد رساند. از سوی دیگر، کشور انگلستان به دنبال پاسخ مثبت مردم این کشور به خروج از اتحادیه اروپا، نرخ بهره کلیدی خود را ۰/۲۵ واحد درصد کاهش داد. در این سال نرخ بهره کلیدی در کشورهای ژاپن، حوزه یورو و سوئیس تغییری نداشت.

(درصد) جدول ۱۴-۱- نرخ بهره کلیدی کشورهای عمده صنعتی

تغییرات (واحد درصد)	پایان سال		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳
آمریکا	۱/۰۰	۰/۵۰	۰/۲۵
حوزه یورو	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۵
بریتانیا	۰/۲۵	۰/۵۰	۰/۵۰
ژاپن	-۰/۱۰	-۰/۱۰	۰/۰۰
سوئیس	-۰/۷۵	-۰/۷۵	-۰/۷۵

www.Tradingeconomics.com

پیروی از ادامه روند اجرای سیاست‌های پولی محرک اقتصادی فدرال رزرو پس از روی کار آمدن رئیس‌جمهور منتخب حزب جمهوری‌خواه کشور آمریکا در کنار رویکرد وی در خصوص

در سال ۱۳۹۵، نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل سایر اسعار عمده (به‌استثنای یک‌صد ین ژاپن) نسبت به سال قبل از آن افزایش یافت. تغییرات نرخ‌های برابری مذکور عمدتاً تحت تاثیر وضعیت اقتصادی حوزه‌های انتشاردهنده اسعار عمده، خروج بریتانیا از حوزه یورو و تفاوت در نرخ بهره کشور آمریکا و سایر حوزه‌های انتشار اسعار عمده بود. در این سال، فدرال رزرو نرخ بهره کلیدی را طی دو مرحله افزایش در آذر ماه و اسفند ماه، به رقم ۱/۰ درصد رساند. از سوی دیگر، خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا (تضعیف پوند در برابر دلار) و برگزاری همه‌پرسی در خصوص قانون اساسی ایتالیا نیز در تضعیف یورو در مقابل دلار موثر بود. در این سال قیمت هر اونس طلا در بازارهای جهانی در مقایسه با سال قبل از آن افزایش یافت.

در سال ۱۳۹۵، تغییرات شاخص دلار در سطح بین‌المللی و نگرانی‌ها در خصوص روند اجرایی شدن برجام با روی کار آمدن رئیس‌جمهور حزب جمهوری‌خواه در آمریکا از مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار بر متوسط نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل ریال در بازارهای داخلی بودند. متوسط نرخ برابری دلار در مقابل ریال در بازار غیر رسمی متأثر از افزایش ارزش دلار در بازارهای جهانی و نگرانی‌ها در خصوص عدم پایداری ایالات متحده به تعهدات برجام، روند صعودی را طی کرد.

در سال مورد بررسی، ضریب تغییرات تمامی اسعار عمده بجز فرانک سوئیس و دلار آمریکا در بازار غیر رسمی نسبت به سال قبل از آن کاهش یافت. با کنترل نوسانات در بازار غیر رسمی

۱۳۹۵، با انتشار آمارهای امیدوارکننده‌ای از اقتصاد آمریکا، وعده‌های مثبت انتخاباتی رئیس‌جمهور منتخب ایالات متحده، افزایش نرخ بهره این کشور، تقویت شاخص دلار و در نهایت، کاهش تقاضای فیزیکی آسیا به دلیل کندی رشد اقتصادی این منطقه، ارزش هر اونس طلا با کاهش مواجه شد. در نهایت در سال ۱۳۹۵، قیمت هر اونس طلا در بازارهای جهانی نسبت به سال قبل از آن ۹/۶ درصد افزایش پیدا کرد و به ۱۲۵۹/۲ دلار به ازای هر اونس رسید.

جدول ۱۴-۳- متوسط قیمت هر اونس طلا در بازار فلزات گرانبهای لندن (دلار)

درصد تغییر		سال		
۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳
۹/۶	-۸/۱	۱۲۵۹/۲	۱۱۴۹/۱	۱۲۵۰/۹

www.Kitco.com

۱۴-۳- تحولات بازار ارز کشور

۱۴-۳-۱- رابطه برابری ریال با اسعار عمده

در سال ۱۳۹۵، رابطه برابری دلار با ریال عمدتاً تحت تاثیر تغییرات شاخص دلار در سطح بین‌المللی و نگرانی‌ها از پابندی ایالات متحده به تعهدات این کشور در خصوص برجام قرار گرفت. در این سال هر دلار آمریکا در بازار بین‌بانکی با نرخ متوسط ۳۱۳۸۹ ریال معامله شد. هم‌زمان، متوسط نرخ یک‌صد ین ژاپن در مقابل ریال با ۱۸/۰ درصد تغییر، بیشترین افزایش و فرانک سوئیس با ۴/۵ درصد تغییر، کمترین افزایش را نسبت به سال قبل از آن داشت. متوسط نرخ برابری پوند بریتانیا در مقابل ریال در بازار بین‌بانکی در سال مزبور ۷/۸ درصد کاهش پیدا کرد.

بررسی ضریب تغییرات^(۳) اسعار عمده در بازار بین‌بانکی نشان می‌دهد که نوسان نرخ برابری اسعار عمده از جمله دلار آمریکا، پوند بریتانیا و یک‌صد ین ژاپن در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال قبل از آن افزایش و نوسان نرخ برابری یورو و فرانک سوئیس کاهش یافته است. بیشترین و کمترین ضریب تغییرات در این سال به ترتیب مربوط به نرخ برابری یک‌صد ین ژاپن و یورو در مقابل ریال بود.

کاهش نرخ مالیات و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها (احتمال ایجاد کسری بودجه)، در نهایت منجر به افزایش نرخ بهره کلیدی در ماه‌های پایانی سال ۱۳۹۵ و تقویت شاخص دلار^(۱) گردید. از سوی دیگر، اجرای همه‌پرسی کشور ایتالیا در خصوص قانون اساسی این کشور در کنار نگرانی‌ها در خصوص خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا منجر به افزایش ۰/۴ و ۱۵/۴ درصدی نرخ برابری دلار آمریکا به ترتیب در مقابل یورو و پوند بریتانیا در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال قبل از آن شد. در همین سال، نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل فرانک سوئیس نیز با افزایش ۱/۴ درصدی در مقایسه با سال قبل از آن به ۰/۹۹ دلار رسید. بهبود رشد اقتصادی ژاپن در سال ۲۰۱۶ از مهم‌ترین عوامل تقویت یک‌صد ین ژاپن در مقابل دلار بود که در نهایت منجر شد نرخ برابری دلار در مقابل یک‌صد ین ژاپن با ۱۰/۰ درصد کاهش در مقایسه با سال ۱۳۹۴ مواجه گردد.

جدول ۱۴-۲- متوسط نرخ برابری هر دلار آمریکا با ارزهای عمده در بازار لندن

درصد تغییر		سال			
۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	
۰/۴	۱۵/۱	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۷۹	یورو
۱۵/۴	۷/۰	۰/۷۷	۰/۶۶	۰/۶۲	پوند بریتانیا
-۱۰/۰	۱۰/۰	۱/۰۸	۱/۲۰	۱/۰۹	یک‌صد ین ژاپن
۱/۴	۴/۸	۰/۹۹	۰/۹۷	۰/۹۳	فرانک سوئیس

www.Bankofengland.co.uk

۱۴-۲- قیمت طلا در بازارهای بین‌المللی

در نیمه اول سال ۱۳۹۵، وجود نگرانی فدرال رزرو نسبت به رشد اقتصادی آمریکا (نااطمینانی در خصوص تغییر نرخ بهره کلیدی این کشور) و پاسخ مثبت مردم انگلیس به خروج این کشور از اتحادیه اروپا منجر به افزایش نااطمینانی در سطح بین‌المللی و تردید در خصوص رشد اقتصاد جهانی شد. از این رو، سرمایه‌گذاران به نگهداری طلا به عنوان یک نوع دارایی امن پناه بردند تا جایی که ارزش هر اونس طلا در شهریور ماه ۱۳۹۵ به ۱۳۲۴/۴ دلار افزایش یافت. با این حال از اواسط سال

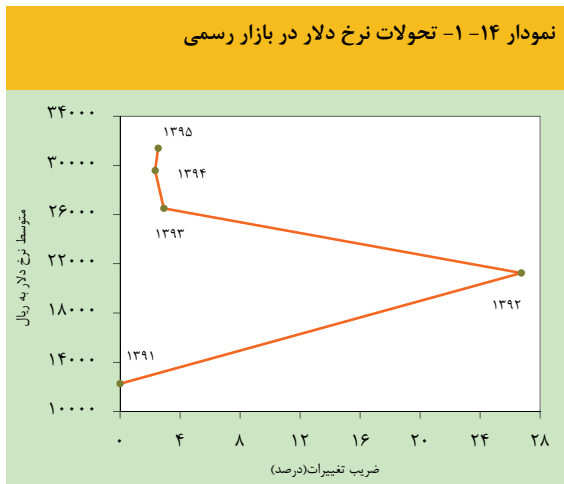
۱- شاخص دلار، میانگین وزنی هندسی نرخ برابری دلار در مقابل سبدهی از اسعار خارجی شامل یورو (۵۷/۶٪)، ین ژاپن (۱۳/۶٪)، پوند انگلیس (۱۱/۹٪)، دلار کانادا (۹/۱٪)، کرون سوئد (۴/۲٪) و فرانک سوئیس (۳/۶٪) می‌باشد که حوزه‌های انتشاردهنده اسعار مذکور، شرکای عمده تجاری ایالات متحده آمریکا هستند.

۲- انحراف معیار تقسیم بر میانگین

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۵

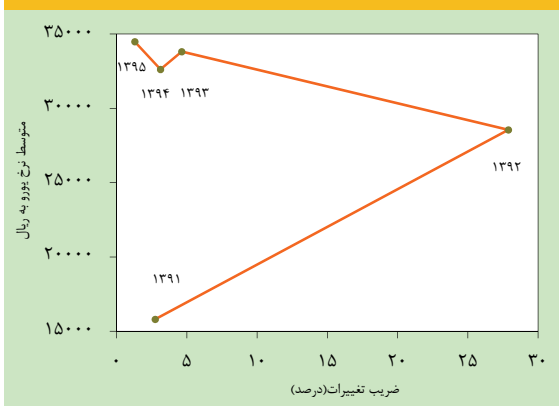
نرخ برابری یکصدین ژاپن، یورو و فرانک سوئیس در مقابل ریال به ترتیب ۱۸/۲، ۵/۷ و ۴/۹ درصد نسبت به سال قبل از آن افزایش یافت و متوسط نرخ برابری پوند بریتانیا در مقابل ریال ۷/۷ درصد کاهش یافت.

در سال ۱۳۹۵، ضریب تغییرات متوسط نرخ برابری یکصدین ژاپن، پوند بریتانیا و یورو در مقابل ریال نسبت به سال قبل از آن در بازار غیر رسمی کاهش پیدا کرد و ضریب تغییرات متوسط نرخ برابری فرانک سوئیس و دلار آمریکا افزایش یافت. در این بازار بیشترین ضریب تغییرات مربوط به دلار آمریکا بود و کمترین نوسان به یورو اختصاص داشت.



در سال ۱۳۹۵، متوسط نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل ریال در بازار غیر رسمی از روندی صعودی برخوردار بود که این روند صعودی در ماه‌های پایانی سال تشدید شد. از مهم‌ترین دلایل این امر می‌توان به تغییرات در فضای سیاسی کشور آمریکا، افزایش شاخص دلار در سطح بین‌المللی و افزایش نرخ بهره کلیدی توسط فدرال رزرو در ماه‌های مذکور اشاره کرد. در سال مورد بررسی، هر دلار آمریکا در بازار غیر رسمی با ۵/۶ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۴ با نرخ متوسط ۳۶۴۴۰ ریال معامله شد. در همین بازار، در سال ۱۳۹۵ متوسط

نمودار ۱۴-۲- تحولات نرخ یورو در بازار رسمی



جدول ۱۴-۴- نرخ ارزهای عمده در بازار رسمی (بین‌بانکی)

ریال - درصد	۱۳۹۵		۱۳۹۴		۱۳۹۳		
	ضریب تغییرات	متوسط سالانه	ضریب تغییرات	متوسط سالانه	ضریب تغییرات	متوسط سالانه	
۶/۱	۲/۵۴	۳۱۳۸۹	۲/۳۴	۲۹۵۸۰	۲/۹۲	۲۶۵۰۹	دلار آمریکا
۵/۷	۱/۲۹	۳۴۴۸۵	۳/۱۲	۳۲۶۱۹	۴/۶۳	۳۳۸۱۳	یورو
-۷/۸	۴/۰۹	۴۱۱۸۰	۳/۴۰	۴۴۶۵۵	۲/۱۱	۴۲۸۵۸	پوند بریتانیا
۱۸/۰	۴/۳۳	۲۹۰۱۸	۳/۹۷	۲۴۵۹۵	۴/۴۸	۲۴۳۱۴	یکصدین ژاپن
۴/۵	۱/۵۳	۳۱۸۰۲	۲/۲۸	۳۰۴۲۴	۲/۹۵	۲۸۵۹۱	فرانک سوئیس

جدول ۱۴-۵- نرخ ارزهای عمده در بازار غیر رسمی

ریال - درصد	۱۳۹۵		۱۳۹۴		۱۳۹۳		
	ضریب تغییرات	متوسط سالانه	ضریب تغییرات	متوسط سالانه	ضریب تغییرات	متوسط سالانه	
۵/۶	۴/۸۰	۳۶۴۴۰	۳/۸۶	۳۴۵۰۱	۴/۱۲	۳۲۸۰۱	دلار آمریکا
۵/۷	۳/۱۰	۴۰۳۹۰	۳/۵۴	۳۸۲۱۵	۴/۹۳	۴۱۹۸۰	یورو
-۷/۷	۳/۵۱	۴۸۰۱۹	۳/۶۶	۵۲۰۴۲	۲/۶۵	۵۲۹۸۶	پوند بریتانیا
۱۸/۲	۳/۸۶	۳۴۰۳۰	۵/۱۱	۲۸۷۸۰	۴/۱۲	۳۰۱۶۳	یکصدین ژاپن
۴/۹	۳/۷۵	۳۷۲۳۴	۲/۶۱	۳۵۵۰۶	۴/۱۳	۳۵۴۸۴	فرانک سوئیس

۱۴-۳-۲- معاملات بازار بین بانکی ارز

در سال ۱۳۹۵، معادل ۳۸۱۵۰ میلیون دلار ارز شامل یورو، درهم امارات متحده عربی، یوان چین، وون کره جنوبی و سایر ارزها در بازار بین بانکی معامله شد که نسبت به سال قبل ۷۳/۲ درصد افزایش داشت. در این سال یورو بیشترین سهم از مبادلات بازار بین بانکی را به خود اختصاص داد. سهم این ارز با ۲۲/۵ واحد درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۴ به ۴۹/۷ درصد رسید. در سال مورد بررسی، سهم درهم امارات از کل مبادلات بازار بین بانکی ۱۵/۷ درصد بود که نسبت به سال قبل از آن ۱۰/۶ واحد درصد افزایش نشان می دهد. یوان چین و وون کره جنوبی نیز به ترتیب سهم ۱۱/۹ و ۸/۶ درصدی از معاملات بازار بین بانکی را به خود اختصاص دادند. در این سال سهم سایر ارزها نیز با ۱۹/۶ واحد درصد کاهش نسبت به سال قبل از آن به ۱۴/۰ درصد رسید.

در این سال شکاف نسبی^(۱) متوسط نرخ دلار و یورو در دو بازار بین بانکی و غیر رسمی به ترتیب ۱۶/۱ و ۱۷/۱ درصد بود که در مقایسه با سال قبل از آن از ثبات تقریبی برخوردار بود. ثبات نسبی ایجاد شده در نرخ های برابری دلار و یورو در بازار غیر رسمی به دنبال اقدام بانک مرکزی در جهت افزایش تدریجی نرخ اسعار مذکور در بازار بین بانکی و انتظارات خوش بینانه نسبت به روند اجرایی شدن برجام، از دلایل عمده کاهش این شکاف بود.

جدول ۱۴-۶- شکاف نسبی نرخ دلار و یورو در بازار غیر رسمی از رسمی (درصد)

تغییرات (واحد درصد)	سال		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳
دلار آمریکا	۱۶/۱	۱۶/۶	۲۳/۷
یورو	۱۷/۱	۱۷/۲	۲۴/۲

جدول ۱۴-۷- مبادلات بازار بین بانکی به تفکیک ارز

(میلیون دلار)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳		
یورو	۴۹/۷	۲۷/۲	۲۱۶/۹	-۵۵/۷	۱۸۹۶۹	۵۹۸۷	۱۳۵۱۵
درهم امارات متحده عربی	۱۵/۷	۵/۱	۴۳۹/۳	-۱۰/۵	۶۰۰۵	۱۱۱۳	۱۲۴۴
یوان چین	۱۱/۹	۲۰/۲	۱/۷	-۲۷/۷	۴۵۳۳	۴۴۵۸	۶۱۶۴
وون کره جنوبی	۸/۶	۱۳/۹	۷/۴	-۱۸/۴	۳۲۸۵	۳۰۵۷	۳۷۴۸
سایر	۱۴/۰	۳۳/۶	-۲۷/۷	-۲۱/۶	۵۳۵۷	۷۴۰۸	۹۴۴۶
جمع	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۷۳/۲	-۳۵/۴	۳۸۱۵۰	۲۲۰۲۳	۳۴۱۱۷

۱۴-۴- قیمت سکه های طلا در بازار داخلی

سال نیم سکه بهار آزادی بیشترین و ربع سکه بهار آزادی کمترین افزایش قیمت را در مقایسه با سال ۱۳۹۴ به خود اختصاص دادند. در سال مورد بررسی، هر قطعه سکه تمام بهار آزادی به طور متوسط ۱۱۰۲۱ هزار ریال و هر قطعه سکه تمام طرح جدید ۱۱۱۰۵ هزار ریال معامله شد که به ترتیب در مقایسه با سال قبل از آن ۱۸/۴ و ۱۹/۰ درصد افزایش نشان می دهند.

در سال ۱۳۹۵، میانگین قیمت انواع قطعات سکه طلا نسبت به سال قبل از آن افزایش پیدا کرد که دلیل عمده آن افزایش قیمت هر اونس طلا در بازارهای جهانی در کنار افزایش نرخ برابری دلار در مقابل ریال در بازار غیر رسمی بود. در این

۱- نسبت تفاضل متوسط نرخ دلار و یورو در دو بازار به متوسط نرخ این اسعار در بازار رسمی

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۵

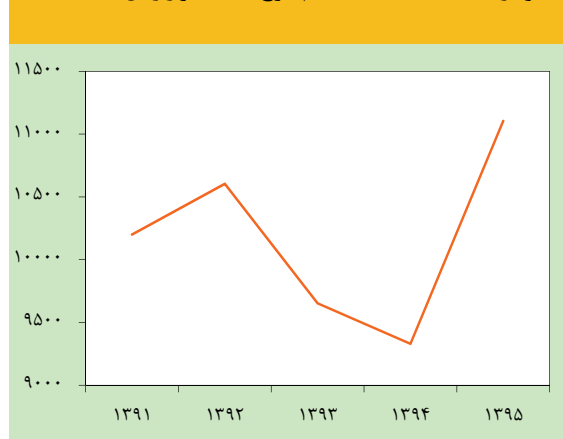
دوره برنامه پنجم توسعه (۹۵-۱۳۹۰)

در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱، علی‌رغم تلاش بانک مرکزی در جهت کنترل بازار ارز، به دلیل وجود عدم تعادل انباشته در بازار ارز، به‌کارگیری برخی سیاست‌های پولی نظیر مسکن مهر و تشدید تحریم‌های غربی علیه اقتصاد ایران، نرخ ارز در بازار غیر رسمی با جهش مواجه شد و نوسان قابل توجهی را تجربه کرد. رویکردهای کلی بانک مرکزی در حوزه مدیریت بازار ارز در سال‌های ۹۵-۱۳۹۲ بر حفظ آرامش و ثبات بازار ارز با استفاده از تمامی ظرفیت‌های موجود علی‌رغم کاهش شدید قیمت نفت متمرکز بود. پاسخ‌گویی مناسب به نیازهای واقعی ارز، افزایش تدریجی پوشش ارز مورد نیاز واردکنندگان برحسب اولویت‌های تعیین شده، هدایت ارز صادرکنندگان (به ویژه شرکت‌های پتروشیمی) به بازار با هدف تقویت عرضه داخلی ارز، اعاده آرامش به بازار ارز با نظارت موثر بر عملکرد فعالان بازار ارز و تعدیل آرام نرخ ارز رسمی با هدف کاهش فاصله نرخ بازارهای رسمی و آزاد، از مهم‌ترین اقدامات بانک مرکزی طی این سال‌ها به شمار می‌آیند.

جدول ۱۴-۸- قیمت قطعات مختلف سکه بهار آزادی (هزار ریال)

	درصد تغییر		میانگین سال		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳
ربع سکه	۱۶/۰	-۴/۸	۳۰۳۵	۲۶۱۷	۲۷۴۹
نیم‌سکه	۱۹/۹	-۲/۴	۵۷۳۵	۴۷۸۳	۴۸۹۹
سکه تمام بهار آزادی	۱۸/۴	-۳/۳	۱۱۰۲۱	۹۳۱۱	۹۶۳۰
سکه تمام طرح جدید	۱۹/۰	-۳/۳	۱۱۱۰۵	۹۳۳۱	۹۶۵۲

نمودار ۱۴-۳- قیمت سکه تمام طرح جدید (هزار ریال)



جدول ۱۴-۹- متوسط نرخ دلار و یورو در بازار رسمی و غیر رسمی

(ریال)

متوسط	عملکرد برنامه پنجم توسعه					عملکرد برنامه چهارم توسعه	
	سال					متوسط	
۱۳۹۰-۹۵	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۴-۸۸
	دلار						
۲۱۹۹۲	۳۱۳۸۹	۲۹۵۸۰	۲۶۵۰۹	۲۱۲۵۳	۱۲۲۶۰	۱۰۹۶۲	۹۳۹۹
۲۹۲۰۱	۳۶۴۴۰	۳۴۵۰۱	۳۲۸۰۱	۳۱۸۳۹	۲۶۰۵۹	۱۳۵۶۸	۹۴۵۴
	یورو						
۲۶۷۳۳	۳۴۴۸۵	۳۲۶۱۹	۳۳۸۱۳	۲۸۵۵۲	۱۵۸۰۹	۱۵۱۲۰	۱۲۷۰۸
۳۵۹۷۷	۴۰۳۹۰	۳۸۲۱۵	۴۱۹۸۰	۴۲۶۳۷	۳۳۹۶۰	۱۸۶۷۹	۱۲۷۹۵